

CZU: 343.37:343(478)(094.4)

[http://doi.org/10.59295/sum3\(163\)2023_23](http://doi.org/10.59295/sum3(163)2023_23)

OBIECTUL JURIDIC GENERIC ȘI OBIECTUL JURIDIC DE SUBGRUP AL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 238 DIN CODUL PENAL

*Andrei STRATAN**Universitatea de Stat din Moldova*

În prezentul studiu este identificat obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova. Se constată că obiectul juridic generic al acestor infracțiuni îl formează economia Republicii Moldova, precum și relațiile sociale aferente acestei valori. Se relevă că *de lege lata*, infracțiunile nominalizate posedă același obiect juridic generic și atunci când acestea se exprimă în obținerea, din contul asigurătorului, a unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune. *De lege ferenda* însă, dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune trebuie să formeze conținutul unei norme distincte, și reamplasată în conținutul capitolului VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din partea specială a Codului penal (alături de infracțiunile de escrocherie). Se mai notează că infracțiunile prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova sunt înscrise în rândul unor fapte penale ce posedă același obiect juridic de subgrup, în baza căruia sunt disociate de alte infracțiuni economice, ce formează alte subgrupuri.

Cuvinte-cheie: *obiect juridic generic, obiect juridic de subgrup, economie națională, credit, împrumut, despăgubire și indemnizație de asigurare.*

THE GENERIC LEGAL OBJECT AND THE SUBGROUP LEGAL OBJECT OF THE OFFENSES PROVIDED IN ART. 238 OF THE CRIMINAL CODE

In the present study is identified the generic legal object and the subgroup legal object of the offenses provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. It is noted that the generic legal object of these offenses is the economy of the Republic of Moldova, as well as the social relations related to this value. It is revealed that by law, the named offenses have the same generic legal object when they are expressed in obtaining, from the insurer, an insurance compensation or indemnity, through fraud. However, the acquisition of insurance compensation or indemnity by fraud should form the content of a separate norm, and relocated in the content of Chapter VI "Crimes against patrimony" of the special part of the Criminal Code (along with fraud crimes). It is also noted that the offenses provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova are listed among criminal acts that possess the same subgroup legal object, on the basis of which they are dissociated from other economic offenses, which form other subgroups.

Keywords: *generic legal object, subgroup legal object, national economy, credit, loan, insurance compensation and indemnity.*

Introducere

Orice faptă infracțională, săvârșită în realitatea obiectivă, lezează sau pune în pericol anumite valori și relații sociale. E de neînchipuit ca o infracțiune să nu vatăme sau să nu pericliteze careva valori sociale. Respectiv, fiecare infracțiune posedă un obiect juridic, *i.e.* atentează la valori și relații sociale. Similar, și infracțiunile prevăzute la art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova [1] („CP RM”) lezează anumite valori și relații sociale.

Întru identificarea *in concreto* a valorilor și a relațiilor sociale lezate prin săvârșirea acestor infracțiuni este necesară o abordare de la general la special.

Partea specială (incriminatorie) a Codului Penal a Republicii Moldova este formată din capitole. La rândul său, fiecare capitol cuprinde mai multe articole. Iar articolul (care poate fi format din alineate și litere) conține fapte infracționale propriu-zise.

Avându-se în vedere gruparea infracțiunilor pe anumite categorii (realizată de către legiuitor prin localizarea acestora în cuprinsul unui capitol anumit din partea specială a Codului penal) identificăm o anumită

ierarhizare și, în același timp, o anumită derivație a obiectului juridic.

Pornind de la aceeași grupare a infracțiunilor, constatăm că orice faptă penală, inclusiv și cele stipulate la art. 238 CP RM, posedă: a) *obiect juridic general* (caracteristic oricărei infracțiuni, și desprins din esența scopului legii penale), b) *obiect juridic generic* (dedus din denumirea capitolului părții speciale a Codului penal în care este plasată infracțiunea), c) *obiect juridic special* (caracteristic unei singure infracțiuni).

În prezentul demers științific ne propunem să identificăm conținutul obiectului juridic generic și de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM.

Rezultate obținute și discuții

1. În teoria dreptului penal se evocă că „obiectul juridic generic (de grup) al infracțiunii este reprezentat de totalitatea valorilor sociale din unul și același domeniu și a relațiilor sociale care s-au creat în jurul acestor valori și datorită lor [2, p. 180.]”. Potrivit literaturii de specialitate, „obiectul juridic generic este desprins din titulatura capitolelor din partea specială a Codului penal [3, p. 113]”. Investigând infracțiunea prevăzută la art. 256 CP RM, autorii moldavi E. Buguța și S. Gavajuc menționează că obiectul juridic generic al acestei fapte penale trebuie aflat ținând cont de „dislocarea normei în conținutul Codului penal [4, p. 10]”.

Infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM sunt localizate în Capitolul X din partea specială a Codului penal, intitulat „Infracțiuni economice”. Corespunzător, prin săvârșirea acestor infracțiuni se atentează asupra economiei naționale. Deci, economia națională reprezintă valoarea socială de bază lezată prin săvârșirea infracțiunilor stipulate la art. 238 CP RM. De altfel, și restul infracțiunilor amplasate în același capitol, *lato sensu*, atentează la economia națională și la relațiile sociale aferente acestei valori sociale.

Asemănător se expune și S. Prodan: „economia națională este valoarea socială fundamentală apărată prin mijloace juridico-penale împotriva infracțiunilor economice [5, p. 120]”.

O părere similară o are V. Stati, care susține că „relațiile sociale cu privire la economia națională [6, p. 3]” formează conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM.

Și alți autori identifică același obiect juridic generic, deși în contextul altor infracțiuni economice. De exemplu, examinând infracțiunea de practicare ilegală a activității financiare, C. Chihai menționează că obiectul juridic generic al acestei fapte penale îl formează „relațiile sociale cu privire la economia națională [7, p. 20]”. Același obiect juridic generic este evidențiat de către Gh. Reniță [8, p. 46] cu prilejul caracterizării infracțiunilor prevăzute la art. 242¹ și 242² CP RM. În egală măsură, A.-O. Pasat [9, p. 101] identifică obiectul juridic generic al infracțiunilor consemnate la art. 248 și 249 CP RM. Referitor la fapta penală înscrisă la art. 243 CP RM M. Mutu-Strulea notează: „Fiind inclusă în capitolul „Infracțiuni economice”, infracțiunea de spălare a banilor aduce, într-un fel sau altul, o anumită daună economiei statului [10, p. 76]”.

În accepțiunea lui V. Stati „economia națională este totalitatea activităților și interdependențelor economice la nivel micro-, mezo- și macroeconomic, coordonat pe plan național prin mecanisme proprii de funcționare [11, p. 13]”.

După L. G. Gîrla și Iu. M. Tabarcea, obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în capitolul X din partea specială a Codului penal, inclusiv al infracțiunilor specificate la art. 238 CP RM, îl constituie „relațiile sociale formate în sfera activității economice, orientate spre dezvoltarea economiei de piață [12, p. 571]”.

Lezarea *sui generis* a economiei naționale, prin săvârșirea infracțiunilor nominalizate, este accentuată și în doctrina de specialitate poloneză. Astfel, K. Mucha susține: „prin obținerea de fonduri în urma prezentării unor informații false este pusă în pericol corectitudinea și fiabilitatea circulației economice, precum și echilibrul acesteia [13, p. 126]”.

Opinii similare sunt prefigurate în doctrina de specialitate rusă, apreciindu-se că obiectul juridic generic al infracțiunilor analizate îl constituie: „relațiile sociale formate în procesul activității economice, incluzând în sine relațiile sociale cu caracter organizațional-economic și creditar-valutare [14, p. 12]”; „relațiile sociale aferente statului, persoanelor fizice și juridice, din sfera activității de întreprinzător și a altei activități economice neinterzise de lege [15, p. 9]”.

În plan comparat, legiuitorii străini, în cea mai mare parte, au aceeași poziție *vis-a-vis* de conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor corespondente celor de la art. 238 CP RM. *In concreto*, remarcăm următoarele poziții legislative privind amplasarea acestor infracțiuni în cuprinsul legii penale: în legislația Sloveniei infracțiunile enunțate sunt așezate în capitolul XXIV „Infracțiuni contra economiei [16]” din partea

specială a Codului penal; în legislația Poloniei – în capitolul XXXVI „Infrațiuni contra mediului economic [17]”; în legislația Lituaniei – în capitolul XXXI „Infrațiuni și contravenții împotriva ordinii economice și de afaceri [18]”; în legislația Letoniei – în capitolul XIX „Infrațiuni de natură economică [19]”; în legislația Bulgariei – în capitolul VI „Infrațiuni împotriva economiei [20]”; în legislația Azerbaidjanului – în capitolul XXIV „Infrațiuni în sfera activității economice [21]”; în legislația Republicii Belarus – în capitolul XXV „Infrațiuni împotriva ordinii de realizare a activității economice [22]”; în legislația Bosniei și Herțegovinei – în capitolul XXII „Infrațiuni împotriva economiei, comerțului și securității sistemului de plăți [23]”.

În legislația penală a Georgiei [24] lipsește un capitol care să cuprindă toate infracțiunile economice. Infracțiunea de dobândire ilegală a creditului (similară cu infracțiunile specificate în art. 238 CP RM) este amplasată în capitolul XXVII „Infrațiuni în sfera creditar-valutară” din partea specială a Codului penal.

O abordare diferențiată remarcăm în cazul legislației Serbiei și a Macedoniei de Nord. Astfel, în cazul Serbiei infracțiunile reunite sub denumirea de „Obținere și utilizare a creditului și a altor beneficii sub pretexte false” sunt localizate în capitolul XXI din partea specială a Codului penal, intitulat „Infrațiuni contra patrimoniului [25]”. Același lucru e în cazul Macedoniei de Nord, unde infracțiunile denumite generic „Frauda în obținerea creditului sau a altor beneficii” sunt amplasate în capitolul XXIII „Infrațiuni contra proprietății” din partea specială a Codului penal [26]. De precizat că, în legislația ambelor state codul penal conține un capitol separat destinat incriminării tuturor infracțiunilor economice. În pofida acestui fapt, legiuitorii celor două state au decis să amplaseze infracțiunile similare celor din art. 238 CP RM în capitolul părții speciale a Codului penal dedicat protecției patrimoniului.

Nu putem susține o asemenea poziție legislativă. Orientarea legiuitorului moldav pare mult mai potrivită. Infracțiunile prevăzute în art. 238 CP RM vizează, în prim plan, economia statului. Săvârșind aceste infracțiuni, făptuitorul atentează asupra unor victime ce îndeplinesc un rol crucial în dezvoltarea sistemului bancar și a celui financiar nebancaar, acestea fiind sfere vitale pentru o *economie* de piață sănătoasă.

Plus la aceasta, există o interdependentă organică între obiectul juridic generic și obiectul juridic special al unei infracțiuni. Cel din urmă, trebuie să derive din primul. Iar în cazul infracțiunilor cu obiect juridic special complex (cum e și cazul faptelor penale stipulate în art. 238 CP RM) e necesar ca obiectul juridic principal să derive din obiectul juridic generic.

Remarcăm că prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute în art. 238 CP RM, doar în plan secundar se aduce atingere patrimoniului victimei. Nu relațiile sociale cu privire la patrimoniul victimei, sunt apărute, în mod prioritar, prin incriminarea faptelor de dobândire prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului. Prin incriminările consemnate în art. 238 CP RM sunt apărute, în principal, acele relații sociale care, în mod organic, derivă din relațiile sociale cu privire la economia națională.

Acordăm dreptate autorului S. Brînza care evocă că „la infracțiunile contra patrimoniului trebuie raportate faptele pe care legiuitorul le-a declarat ca infracționale datorită pericolului deosebit în raport cu valoarea socială fundamentală lezată [patrimoniul persoanei] [27, p. 360]”. Din acest considerent, S. Brînza exclude infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM din grupul infracțiunilor contra patrimoniului. În principiu, această viziune concordă cu cea a legislatorului moldav, fiind una întemeiată.

Doar în partea ce privește dobândirea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare obiectul protecției penale ar trebui să derive din conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului.

În context, precizăm că, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 238 CP RM făptuitorul urmărește scopul de a folosi temporar banii obținuți cu titlu de credit sau de împrumut și, în consecință, tinde spre rambursarea ulterioară a acestor mijloace financiare. Tocmai în baza acestui criteriu fundamental, infracțiunile în cauză sunt diferențiate de cele de escrocherie săvârșite pe piața creditar-bancaară. Nu același lucru poate fi afirmat în cazul dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. Obținând despăgubirea sau indemnizația de asigurare prin înșelăciune, făptuitorul nu poate urmări scopul folosinței temporare și, în consecință, rambursarea ulterioară a mijloacelor bănești obținute cu titlu de despăgubire sau de indemnizație de asigurare.

Din aceste raționamente, apreciem dret greșită localizarea, în textul părții speciale a Codului penal, a faptei de dobândire prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare din contul asigurătorului. Întrucât prin săvârșirea acestei infracțiuni făptuitorul poate urmări doar un scop de cupiditate, este im-

perios necesar ca legiuitorul să-și revadă poziția față de amplasarea acestei fapte în cuprinsul legii penale. Recomandăm ca această infracțiune să fie stipulată în capitolul VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din partea specială a Codului penal, alături de infracțiunile de escrocherie (imediat după art. 190 CP RM). Or, dobândirea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare din contul asigurătorului reprezintă o veritabilă formă specială a infracțiunii de escrocherie. Sugerăm ca această faptă să fie prevăzută în cadrul unui nou articol – 190¹ din Codul penal.

Or, în marea majoritate a legislațiilor statelor străine o atare faptă infracțională este prevăzută (i) în capitolul părții speciale a Codului penal dedicat protecției patrimoniului și (ii) alături de infracțiunea de escrocherie. Ca exemplu poate servi modelul legislativ leton, bulgar, slovac [28], grec [29], ceh [30], român [31], olandez [32], austriac [33], suedez [34], croat [35], finlandez [36] etc. De altfel, în legislația unor state este luată poziția incriminării în cadrul unei norme generale a infracțiunii de escrocherie (înșelăciune), precum și în cadrul unor norme speciale – a formelor speciale a escrocheriei (înșelăciunii). Iar ca tehnică legislativă, cele din urmă sunt localizate imediat după norma generală, fiind apreciate, implicit, drept cazuri speciale ale escrocheriei (înșelăciunii). Acest lucru este prevăzut în legislația Germaniei [37], Cehiei, Albaniei [38], Slovaciei, Federației Ruse etc.

Subliniem că în niciuna dintre legislațiile străine studiate nu am identificat o poziție similară cu cea a legiuitorului moldav, concretizată în amplasarea faptei de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune în cadrul aceleași norme ce incriminează dobândirea prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului (atunci când făptuitorul urmărește scopul folosinței temporare). În același timp, practic în majoritatea legislațiilor dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune este tratată drept infracțiune contra patrimoniului. În opoziție, în legislația Poloniei și a Serbiei obținerea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune nu este catalogată drept infracțiune contra patrimoniului, ci infracțiune economică. Surprinde faptul că în legislația Serbiei infracțiunile reunite sub denumirea de „Obținere și utilizare a creditului și a altor beneficii sub pretexte false” sunt considerate infracțiuni contra patrimoniului, în timp ce obținerea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune este catalogată ca infracțiune economică. În orice caz, aceste două fapte nu sunt reunite în cadrul uneia și aceleași norme (așa cum o face legiuitorul moldav).

Supra am evocat numeroase modele legislative care au agreat o altă poziție (*i.e.* inversă), apreciind fapta de dobândire a creditului sau a împrumutului prin înșelăciune drept infracțiune economică, și fapta de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare în calitate de infracțiune contra patrimoniului. Împărtășim această poziție legislativă. Ea corespunde axiomei, potrivit căreia obiectul juridic special al unei infracțiuni ori obiectul juridic special principal (în cazul infracțiunii cu obiect juridic special multiplu sau complex) trebuie să rezulte din conținutul obiectului juridic generic. Poziția legiuitorului moldav răspunde acestei axiome.

În concluzie obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute de art. 238 CP RM îl formează economia Republicii Moldova, precum și relațiile sociale aferente acestei valori. *De lege lata*, infracțiunile nominalizate posedă același obiect juridic generic și atunci când acestea se exprimă în obținerea, din contul asigurătorului, a unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune. *De lege ferenda*, dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune trebuie să formeze conținutul unei norme distincte, și reamplasată în conținutul capitolului VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din partea specială a Codului penal (alături de infracțiunile de escrocherie). În consecință, relațiile sociale cu privire la patrimoniul persoanei ar trebui să reprezinte obiectul juridic generic al faptei de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune.

2. În altă privință, în teoria dreptului penal [39, p. 236-243; 40, p. 64; 41, p. 119-130; 7, p. 19-25; 42, p. 7-12; 43, p. 9-23; 44, p. 18-25; 45, p. 183-200; 46, p. 70; 47, p. 77] este folosită tot mai des noțiunea „**obiect juridic de subgrup**”. V. Stati susține că această noțiune este o „categorie intermediară între obiectul juridic generic și obiectul juridic special [42, p. 10]”. Pe bună dreptate, obiectul juridic de subgrup derivă din conținutul obiectului juridic generic (de grup). În același timp, obiectul juridic de subgrup formează baza derivației obiectului juridic special. Ultimul este desprins atât din conținutul obiectului juridic generic, cât și din conținutul obiectului juridic de subgrup.

Ca și concept „obiectul juridic de subgrup” este caracteristic unui grup mai restrâns de infracțiuni, dar amplasate în același segment din partea specială a Codului penal. Astfel, în cazul infracțiunilor economice identificăm mai multe obiecte juridice de subgrup, și toate rezultând din conținutul relațiilor sociale cu privire la economia națională.

Toate infracțiunile economice sunt clasificate tocmai în baza obiectul juridic de subgrup. Cea din urmă categorie îi permite legiuitorului să grupeze infracțiunile economice în funcție de sfera activității economice în care sunt comise. De exemplu, în funcție de acest criteriu sunt divizate infracțiunile fiscale, vamale, concurențiale etc. În legislația unor state străine chiar, sistematizarea părții speciale a Codului penal se face în două segmente: unul din care este desprins obiectul juridic generic (aidoma legislației penale a Republicii Moldova), și altul din care reiese obiectul juridic de subgrup (e.g. Codul penal al Spaniei [48], Codul penal al Italiei [49], Codul penal al Bulgariei etc.). Bunăoară, în legislația Bulgariei infracțiunile corespondente celor din art. 238 CP RM sunt amplasate în secțiunea IV „Infracțiuni împotriva sistemului monetar și de credit” din capitolul VI „Infracțiuni împotriva economiei”. Astfel, relațiile sociale cu privire la economia statului bulgar formează obiectul juridic generic al infracțiunilor analogice celor din art. 238 CP RM. În același timp, relațiile sociale privitoare la sfera monetară și creditară reprezintă obiectul juridic de subgrup al acestor infracțiuni.

Și infracțiunile prevăzute în art. 238 CP RM sunt înscrise în rândul unor fapte penale ce posedă același obiect juridic de subgrup, în baza căruia sunt disociate de alte infracțiuni economice, ce formează alte subgrupuri.

V. Stati susține că „infracțiunile prevăzute în art. 238, 239 și 240 CP RM formează subgrupul infracțiunilor legate de obținerea/acordarea de credite, împrumuturi, despăgubiri/indemnizații de asigurare sau mijloace din fonduri externe [50, p. 84]”.

Observăm că V. Stati, include în această listă, și infracțiunile prevăzute de art. 240 CP RM. Suntem de acord cu această viziune, întrucât cuprinde incriminări adiacente celor din art. 238 CP RM (*i.e.* privește acțiuni prejudiciabile cu mijloace financiare, inclusiv obținute cu titlu de împrumut (exact ca în cazul infracțiunilor consemnate în art. 238 CP RM)). În legislația unor state, în general, aceste manifestări (*i.e.* înscrise în art. 238 și 240 CP RM) formează conținutul uneia și aceleiași incriminări, fiind comasate în conținutul unei singure norme.

În ceea ce privește conținutul propriu-zis al obiectului juridic de subgrup al infracțiunilor examinate, în doctrina penală rusă este exprimată părerea că acesta îl reprezintă relațiile sociale din sfera financiar-creditară [51, p. 144; 52, p. 7; 53, p. 16].

Considerăm că această concepție, nu se pretează, totalmente, cadrului incriminator autohton. Sfera financiar-creditară este mai îngustă ca limitele sferei de incidență a infracțiunilor sus-enunțate. Ea nu se rezumă doar la acordarea/obținerea de credite. Iar infracțiunile prevăzute la art. 238-240 CP RM nu privesc doar acordarea/obținerea de credite.

Și autoarea S. Prodan, menționează că obiectului juridic de subgrup al infracțiunii specificate în art. 238 CP RM îl reprezintă „ansamblul relațiilor sociale care se desfășoară și se dezvoltă în procesul activității de creditare a instituțiilor financiare [5, p. 123]”.

Constatăm că această accepțiune doctrinară nu mai este conformă actualului cadru normativ incriminator.

În primul rând, infracțiunile prevăzute în art. 238 CP RM nu sunt săvârșite doar în sfera activității de creditare, ci și în sfera activității de acordare/obținere a unor împrumuturi, a unor despăgubiri sau a unor indemnizații de asigurare.

În al doilea rând, infracțiunile enunțate vizează, inclusiv sfera de activitate a altor instituții, decât a celor financiare.

Precizăm că, prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 180 din 25.07.2014 [54] a fost extins conținutul incriminator al normei analizate. La concret, nu doar creditul, ci și împrumutul, despăgubirea și indemnizația de asigurare au fost stipulate pe post de bunuri pasibile de obținere prin săvârșirea infracțiunii. Subsecvent, a fost lărgit cercul potențialelor victime. În această listă au fost incluse și alte entități: organizația financiară nebanară, asociația de economii și împrumut, asigurătorul.

Prin urmare, conținutul obiectului juridic de subgrup al infracțiunilor stipulate în art. 238 CP RM trebuie raportat la actualul conținut al normei de incriminare.

Având în vedere acest fapt și, luând în calcul conținutul de ultimă oră al infracțiunilor specificate în art. 239 și 240 CP RM, conchidem că obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute în art. 238 CP RM, inclusiv al celor înscrise în art. 239 și 240 CP RM îl formează relațiile sociale aferente activității de acordare și obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, precum și activității de utilizare a mijloacelor din împrumuturile interne sau din fondurile externe.

Concluzii

Infracțiunile prevăzute în art. 238 CP RM vizează, în prim plan, economia statului. Săvârșind aceste infracțiuni, făptuitorul atentează asupra unor victime ce îndeplinesc un rol crucial în dezvoltarea sistemului bancar și al celui financiar nebanca. În același timp, cele din urmă sfere sunt vitale pentru o economie de piață sănătoasă.

Prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute în art. 238 CP RM, doar în plan secundar se aduce atingere patrimoniului victimei. Nu relațiile sociale cu privire la patrimoniul victimei sunt apărute, în mod prioritar, prin incriminarea faptelor de dobândire prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului. Prin incriminările consemnate în art. 238 CP RM sunt apărute, în principal, acele relații sociale care, în mod organic, derivă din relațiile sociale cu privire la economia națională. Doar în partea ce privește dobândirea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare obiectul protecției penale ar trebui să derive din conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului.

Apreciem greșită localizarea, în textul părții speciale a Codului penal, a faptei de dobândire prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare din contul asigurătorului. Întrucât prin săvârșirea acestei infracțiuni făptuitorul poate urmări doar un scop de cupiditate, este imperios necesar ca legiuitorul să-și revadă poziția față de amplasarea acestei fapte în cuprinsul legii penale. Recomandăm ca această infracțiune să fie stipulată în capitolul VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din partea specială a Codului penal, alături de infracțiunile de escrocherie (imediat după art. 190 CP RM). Or, dobândirea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare din contul asigurătorului reprezintă o veritabilă formă specială a infracțiunii de escrocherie. Sugerăm ca această faptă să fie incriminată în cadrul unui nou articol – 190¹ din Codul penal.

În niciuna dintre legislațiile străine studiate nu am identificat o poziție similară cu cea din legislația autohtonă, concretizată în amplasarea faptei de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune în cadrul aceleiași norme ce incriminează dobândirea prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului (atunci când făptuitorul urmărește scopul folosinței temporare). În același timp, practic în majoritatea legislațiilor dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune este tratată drept infracțiune contra patrimoniului.

Obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în art. 238 CP RM îl constituie economia Republicii Moldova, precum și relațiile sociale aferente acestei valori. *De lege lata*, infracțiunile nominalizate posedă același obiect juridic generic și atunci când acestea se exprimă în obținerea, din contul asigurătorului, a unei despăgubiri sau a unei indemnizații de asigurare prin înșelăciune. *De lege ferenda*, dobândirea despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune trebuie să formeze conținutul unei norme distincte, și reamplasată în conținutul capitolului VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din partea specială a Codului penal (alături de infracțiunile de escrocherie). În consecință, relațiile sociale cu privire la patrimoniul persoanei ar trebui să reprezinte obiectul juridic generic al faptei de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune.

Infracțiunile prevăzute în art. 238 CP RM sunt înscrise în rândul unor fapte penale ce posedă același obiect juridic de subgrup, în baza căruia sunt dissociate de alte infracțiuni economice, ce formează alte subgrupuri. Obiectul juridic de subgrup derivă din conținutul obiectului juridic generic (de grup). În același timp, obiectul juridic de subgrup formează baza derivației obiectului juridic special. Ultimul este desprins atât din conținutul obiectului juridic generic, cât și din conținutul obiectului juridic de subgrup.

Luând în calcul conținutul de ultimă oră al infracțiunilor specificate în art. 239 și 240 CP RM, conchidem că obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute în art. 238 CP RM, inclusiv al celor înscrise în art. 239 și 240 CP RM îl formează relațiile sociale aferente activității de acordare și obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, precum și activității de utilizare a mijloacelor din împrumuturile interne sau din fondurile externe.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74.
2. GRAMA, M., BOTNARU, S., ȘAVGA, A. et al. *Dreptul penal: Partea generală*. Vol.I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
3. COPETȘCHI, S., HADÎRCA, I. *Calificarea infracțiunilor: note de curs*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 113.
4. BUGUȚA, E., GAVAJUC, S. Obiectul juridic și obiectul material al infracțiunii de primire a unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației. În: *Legea și Viața*, 2015, nr. 10, p. 9-15.
5. PRODAN, S. *Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare*. Chișinău: CEP USM, 2011. 294 p.
6. STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art. 238 C. pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 12, p. 2-10.
7. СИНАИ, С. Обиект юридический специальный правонарушения де практикание илегалă а активитății финансиаре. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2021, nr. 2(57), p. 19-25.
8. RENIȚĂ, Gh. *Răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2020. 348 p.
9. PASAT, A.-O. *Analiza juridico-penală a infracțiunilor vamale conform legislației Republicii Moldova și a României*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 284 p.
10. MUTU-STRULEA, M. *Analiza juridico-penală a spălării banilor*. Chișinău: CEP USM, 2006.
11. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. și actualizată până la data de 1 mai 2019*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 600 p.
12. ГЫРЛА, Л. Г., ТАБАРЧА, Ю. М. Уголовное право Республики Молдова. Часть особенная. Том. 1. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 p.
13. MUCHA, K. Economic crime in the Polish legal system on the example of the crime of obtaining a bank credit by false pretenses. În: *Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia*, vol. 16, 2013, No.1, p. 120-132.
14. ШАДРИНА, О. В. Уголовная ответственность за преступления в банковское-кредитной сфере по уголовному праву Российской Федерайии / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008. 23 p.
15. МАРКИЗОВ, Р.В. Ответственность за преступления в сфере кредитных отношений по уголовному праву России / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Казань, 2003. 26 p.
16. Codul penal al Republicii Slovenia. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html>
17. Codul penal al Republicii Polone. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Polonia-RO.html>
18. Codul penal al Republicii Lituania. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Lituania-RO.html>
19. Codul penal al Republicii Letonia. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html>
20. Codul penal al Republicii Bulgaria. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html>
21. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353#=#2331;-38
22. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Disponibil: https://kodeksy-by.com/ugolovnyj_kodeks_rb/237.htm
23. Criminal Code of Bosnia and Herzegovina. Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/be/BiH_CC_am2015_bh.pdf
24. Уголовный кодекс Грузии. Disponibil: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/16426/212/ru/pdf>
25. Criminal Code of the Republic of Serbia. Disponibil: https://www.mpravde.gov.rs/files/Criminal%20%20Code_2019.pdf
26. Criminal Code of the Republic of North Macedonia. Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/67/fYROM_CC_2009_am2018_en.pdf
27. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p.
28. Codul penal al Republicii Slovace. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovacia-RO.html>
29. Codul penal al Greciei. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html>
30. Codul penal al Republicii Cehe. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cehia-RO.html>

31. Codul penal al României. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html>
32. Codul penal al Regatului Țărilor de Jos. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html>
33. Codul penal al Republicii Austria. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Austria-RO.html>
34. Codul penal al Regatului Suediei. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Suedia-RO.html>
35. Codul penal al Republicii Croația. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html>
36. Codul penal al Republicii Finlanda. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Finlanda-RO.html>
37. Codul penal al Republicii Federale Germania. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Germania-RO.html>
38. Criminal Code of the Republic of Albania. Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
39. POSTOVANU, N. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 264 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae* Seria Științe sociale, 2020, nr. 3(133), p. 236-243
40. POSTOVANU, N. *Răspunderea penală pentru încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport*. Chișinău, 2021. 350 p.
41. BERDILO, R. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art.146 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae* Seria Științe sociale, 2019, nr. 11, p. 119-130.
42. STATI, V. Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activității financiare (art. 241¹ CP RM). Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2012, nr. 11, p. 7-12.
43. STATI, V., BOTNARENCO, M. Încălcarea legislației privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc care constituie monopol de stat: analiză de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae* Seria Științe sociale, 2021, nr. 8(148), p. 9-23.
44. BĂBĂLĂU, D. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.241 din Codul penal: aspecte introductive. În: *Revista Națională de Drept*, 2016, nr. 8, p. 18-25.
45. STATI, V. Infracțiunile săvârșite pe piața valorilor mobiliare (art. 245, 245¹, 245² CP RM): analiză de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2009, nr. 8(28), p. 183-200.
46. SÎRBU, N. *Răspunderea penală pentru pseudoactivitatea de întreprinzător*. Chișinău: CEP USM, 2013. 258 p.
47. SOBIETŢKI, R. *Contrabanda: aspecte juridico-penale*. Chișinău: Totex-Lux, 2013. 244 p.
48. Codul penal al Regatului Spaniei. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html>
49. Codul penal al Republicii Italia. Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html>
50. STATI, V. Infracțiunile prevăzute la art.240 din Codul penal al Republicii Moldova: examinare prin prisma prevederilor Legii nr.105/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире. Журнал. Переяслав*, 2016, Вып. 7(15), ч. 3, с. 83-92.
51. ТАТАЕВ, Э. К. К вопросу об объекте незаконного получения кредита. În: *Актуальные проблемы экономики и права*, 2009, №3 (11), p. 143-147.
52. МОЙСИК, В. Р. Проблеми кримінальної відповідальності за шахрайство з фінансовими ресурсами. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2002. 17 p.
53. ПРОНИКОВ, А. В. Уголовно-правовая политика в сфере противодействия экономической преступности. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Омск, 2008. 33 p.
54. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 238-246.

Date despre autor:

Andrei STRATAN, doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice, asistent universitar, Departamentul Drept Penal, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: andrei.stratan95@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1590-7209

Prezentat la 29.11.2022